

ĐÀN PHÍM ĐIỆN TỬ VÀ MỘT SỐ GỢI Ý PHÁT TRIỂN ÂM NHẠC THANH THIẾU NHI THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Electric keyboard and some suggestions to develop music for young people in Ho Chi Minh City

Nguyễn Thị Ngọc Dung

Trường ĐH Sài Gòn

Tóm tắt

Nhạc cụ có chức năng xã hội quan trọng trong các nền văn hóa và sinh hoạt cộng đồng. Vai trò của chúng không chỉ dừng lại ở việc giải trí mà còn bao gồm giáo dục, gắn kết xã hội, hình thành bản sắc và thậm chí là thể hiện quan điểm chính trị. Tại Việt Nam, đàn phím điện tử (electric keyboard) là nhạc cụ khá phổ biến, được các em học sinh phổ thông và các bậc phụ huynh yêu thích. Trong các liên hoan âm nhạc dành cho thanh thiếu nhi của Thành phố Hồ Chí Minh, luôn có sự xuất hiện của tiết mục sử dụng đàn phím điện tử để dự thi. Thực tế này dẫn chúng ta đến suy nghĩ về tác phẩm âm nhạc viết riêng cho đàn phím điện tử dành cho thanh thiếu nhi hiện nay.

Từ khóa: âm nhạc dành cho thanh thiếu nhi, đàn phím điện tử, sáng tác, liên hoan *Sắc màu nhạc cụ*.

ABSTRACT

Musical instruments serve as essential social roles in diverse cultures and communities. Their roles are not only entertainment but also education, social connections, shaping identity, and even political expression. The electric keyboard has gained significant popularity among Vietnamese students and parents. In youth music festivals of Hochiminh city, there are always the Electric Keyboard performances. This prevalence raises the question about the quality and quantity of musical pieces that are specifically composed for the electric keyboard that is suitable for today's young people.

Keywords: music for young people, electric keyboard, compose, festival “*The color of Instruments*”.

1. Đặt vấn đề

Đàn phím điện tử không còn là nhạc cụ xa lạ với người dân Việt Nam và ngày càng chiếm vị trí quan trọng trong đời sống âm nhạc hiện đại. Đơn cử như sự xuất hiện của đàn phím điện tử trên các sân khấu âm nhạc chuyên nghiệp và phong trào. Đặc biệt là vai trò của nó trong đời sống âm nhạc thanh thiếu nhi Việt Nam hiện nay nói chung và Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng, tiêu

biểu như Liên hoan *Sắc màu nhạc cụ* được tổ chức riêng cho thanh thiếu nhi,... Tuy nhiên, để nhạc khí này có thể sẽ phát huy tốt hơn nữa những ưu thế của mình, cũng như đóng góp hiệu quả hơn trong sự nghiệp giáo dục nghệ thuật cho thanh thiếu nhi, phát triển âm nhạc theo hướng ngày càng chuyên nghiệp hơn,... Qua nhiều hoạt động âm nhạc cũng như giảng dạy âm nhạc cho thanh thiếu niên tại Thành phố Hồ Chí

Mình, đàn phím điện tử vẫn để lại nhiều trở ngại cho giới âm nhạc, cũng như những người trực tiếp làm công tác giáo dục âm nhạc. Bài viết này sẽ phân tích nghệ thuật biểu diễn của đàn phím điện tử cũng như những chức năng xã hội của nó, từ đó đưa ra các gợi ý nhằm phát triển âm nhạc thanh thiếu niên trong tương lai.

2. Vai trò của đàn phím điện tử đối với âm nhạc thanh thiếu niên hiện nay

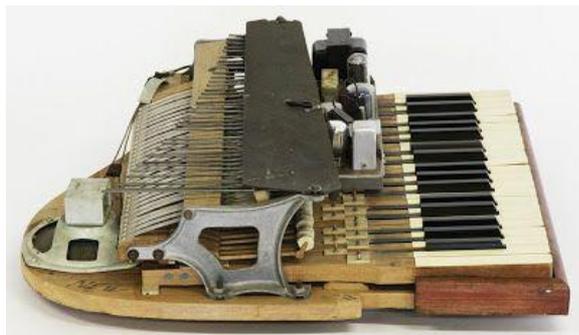

Hình 1: Laurens Hammond bên cây đàn Organ điện tử tự sáng chế

(Nguồn: History of Information, n.d.)

Chặng đường hình thành và phát triển của đàn phím điện tử là một hành trình hấp dẫn, là minh chứng cho sự kết hợp hiệu quả giữa “công nghệ” và “thị hiếu” của âm nhạc thế giới. Những chiếc đàn phím điện tử đầu tiên ra đời vào đầu thế kỷ XX, dựa trên nguyên lý bấm phím của đàn piano nhưng sử dụng mạch điện để tạo ra âm thanh, là một bước cách mạng về hiệu suất biểu diễn và sáng tác âm nhạc của người nghệ sĩ.

Những năm 1920 - 1930: Đàn organ điện Hammond, được Laurens Hammond phát minh vào năm 1935, nhanh chóng trở thành nhạc cụ tiêu biểu cho nhạc jazz, nhạc gospel và sau đó là nhạc rock. Nó có âm thanh khá đặc biệt và tính linh hoạt của nó đã khiến nó trở thành nhạc cụ được yêu thích trong nhiều thể loại âm nhạc khác nhau (Soundonsound, 1997).

Hình 2: Bên trong chiếc Pre-Piano điện tử đầu tiên của Harold Rhodes

(Nguồn: Pinterest, n.d.)

Những năm 1940 - 1950: Sự phát triển của đàn piano điện tử, chẳng hạn như các mẫu của Rhodes và Wurlitzer, đã giới thiệu những âm thanh mới cho nhạc cụ phím. Các nhạc cụ này trở nên phổ biến trong nhạc jazz và nhạc pop, mang đến âm thanh ấm áp hơn, năng động hơn so với đàn piano cơ truyền thống (Rhodes, 2001).

Hình 3: Robert Moog bên cạnh phát minh của mình

(Nguồn: Burchfield Penney Art Center, n.d.)

Những năm 1980 - 1990: Kỷ nguyên số đã mang đến những cải tiến như MIDI (Musical Instrument Digital Interface), cho phép khả năng kiểm soát và tích hợp tốt hơn đối với nhạc cụ điện tử. Giai đoạn này chứng kiến sự ra đời của các bộ synthesizer kỹ thuật số và máy trạm, giúp các nhạc sĩ dễ dàng tạo ra tác phẩm có âm thanh phức tạp hơn (MIDI Association, n.d.).

Từ năm 2000 - nay: Đàn phím điện tử hiện đại kết hợp công nghệ kỹ thuật số và công nghệ tương tự, mang đến nhiều âm thanh và tính năng. Các nhạc sĩ đương đại tiếp tục khám phá và mở rộng khả năng của bàn phím điện tử, kết hợp chúng vào nhiều thể loại và phong cách âm nhạc khác nhau.

Nhìn chung, đàn phím điện tử đã phát triển vượt bậc trong một khoảng thời gian ngắn, bắt nguồn từ việc phát ra những giai điệu điện tử đơn âm cho đến những bối cảnh âm thanh pha trộn nhiều âm sắc, phức tạp và đa dạng. Nhạc cụ này phản ánh những tiến bộ liên tục về công nghệ và sự thay đổi trong thị hiếu âm nhạc của con người.

Tại Việt Nam, đàn phím điện tử bắt

Những năm 1960 - 1970: Sự ra đời của các bộ tổng hợp tiếng (synthesizer), là sản phẩm từ phát minh của Moog và ARP, đã mở rộng khả năng tùy biến âm sắc của các nhạc điện tử. Các nghệ sĩ như Wendy Carlos và Kraftwerk đã khai phá những âm thanh mới, mở rộng ranh giới của nhạc cụ phím bấm. Sự nở rộ của trào lưu âm nhạc điện tử và nhạc pop điện tử đã làm nổi bật tầm quan trọng ngày càng tăng của đàn phím điện tử (Moog Music, n.d.).

đầu được nhập khẩu từ những thập niên 70 và 80 của thế kỷ XX với những mẫu đàn đơn sơ, ít phím bấm, hạn chế về âm sắc và tính năng nhạc cụ. Đến thập niên 90, sự “mở cửa” về kinh tế và xã hội đã thúc đẩy nhập khẩu số lượng đàn phím điện tử từ các thương hiệu nổi tiếng, có tính năng phức tạp, mẫu mã đa dạng hơn. Đồng thời, số lượng các cửa hàng và trung tâm phân phối nhạc cụ điện tử cũng như các lớp nhạc tư nhân cũng tăng theo. Hiện nay, đàn phím điện tử ngày càng trở nên phổ biến trong giáo dục âm nhạc và giải trí. Các trường âm nhạc và trung tâm dạy nhạc đã đầu tư vào các mẫu đàn mới nhất nhằm thu hút học sinh đăng ký ghi danh. Trên sân khấu, hình ảnh nghệ sĩ và ban nhạc chuyên nghiệp có sử dụng đàn phím điện tử đã trở nên rất quen thuộc với khán giả.

Về mặt xã hội, đàn phím điện tử là nhạc cụ phổ biến, có mặt trong rất nhiều hoạt động âm nhạc dành cho thanh thiếu nhi hoặc có liên quan/ phục vụ thanh thiếu nhi, từ trường học đến từng hộ gia đình, từ hoạt động ngoại khóa đến buổi học chính khóa, từ hoạt động phong trào của địa phương đến các cuộc liên hoan toàn

quốc,... Đối với học sinh phổ thông, đàn phím điện tử là công cụ thiết thực giúp cho giờ học âm nhạc trở nên sống động và hiệu quả: giáo viên đàn giai điệu mẫu cho các em nghe, đệm hát cho các em, minh họa âm sắc của các nhạc cụ khác, minh họa tính chất trường và thứ của hợp âm, rèn luyện trí nhớ âm nhạc cho các em. Đối với gia đình, đàn phím điện tử giúp các em sử dụng thời gian rảnh rỗi ở nhà một cách có ích thông qua việc khám phá các chức năng phong phú của cây đàn cũng như luyện tập chơi nhạc cụ, góp phần bồi dưỡng thẩm mỹ âm nhạc cho các em. Đối với xã hội, đàn phím điện tử là công cụ hỗ trợ đắc lực trong các cuộc thi văn nghệ thanh thiếu nhi hoặc các cuộc tranh tài về âm nhạc. Với chức năng phong phú và tiện ích, đàn phím điện tử ngày càng được ưa chuộng trong cả giới nghệ sĩ chuyên và không chuyên.

Về mặt tính năng nhạc cụ, đàn phím điện tử là một loại nhạc cụ đặc biệt, nổi bật với khả năng "mô phỏng và giả lập". Nhạc cụ này không chỉ có thể mô phỏng âm sắc của từng loại nhạc cụ khác nhau mà còn cho phép pha trộn các âm sắc tiêu biểu và tái hiện cả một ban nhạc chơi các thể loại khác nhau. Vì vậy, khi thực hiện một bản độc tấu, người chơi cần đặc biệt chú ý để phần trình bày của mình trở nên chân thực và sống động nhất có thể. Chẳng hạn, khi biểu diễn giai điệu với âm sắc của guitar, người chơi nên sử dụng kỹ thuật Bend để tạo hiệu ứng nhấn nhá phù hợp. Tương tự, khi biểu diễn giai điệu với âm sắc của kèn, cần chú ý cách nhấc tay ở cuối câu để mô phỏng chính xác các kỹ thuật lấy hơi của kèn. Bên cạnh đó, đàn phím điện tử còn giả lập được lực của từng ngón tay sử dụng khi chơi đàn để cho ra âm lượng tương thích (lực ngón mạnh khi gõ phím - âm thanh phát ra lớn và ngược lại; ngón tay giữ lâu

trên phím - âm thanh phát ra ngân vang và ngược lại). Điều này vô cùng quan trọng, giúp cho các kỹ thuật diễn tấu của từng loại nhạc cụ được phản ánh trung thực đến người nghe. Việc nắm vững những chi tiết này sẽ giúp người chơi đàn phím điện tử mang đến một màn trình diễn không chỉ chính xác về âm sắc mà còn chân thực về kỹ thuật, giúp khán giả cảm nhận "thật" hơn. Chính tính năng đặc biệt này của đàn phím điện tử đã mở ra cơ hội cho các nhạc sĩ sáng tác, cho phép họ tạo ra những tác phẩm mới mẻ và sáng tạo. Họ có thể khai thác tính linh hoạt của đàn phím điện tử để phát triển những ý tưởng âm nhạc độc đáo, mở rộng giới hạn của sáng tác và mang đến những trải nghiệm âm nhạc phong phú cho người biểu diễn lẫn người thưởng thức.

Đặc biệt, nhạc cụ đàn phím điện tử đã được Bộ Giáo dục và Đào tạo chính thức đưa vào Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 môn Âm nhạc, xuất hiện trong Danh mục Thiết bị dạy học tối thiểu cấp Trung học Cơ sở - môn Nghệ thuật (Âm nhạc), kèm theo Thông tư số 38/2021/TT-BGDĐT ngày 30/12/2021 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2021) (*phụ lục 1*).

Đi xa hơn, đàn phím điện tử trở thành một trong 2 nhạc cụ mà học sinh môn Âm nhạc cấp Trung học phổ thông được lựa chọn học tập ở Phương án lựa chọn nhạc cụ, đáp ứng mục tiêu định hướng nghề nghiệp trong tương lai (*phụ lục 2*).

2. Đàn phím điện tử qua liên hoan âm nhạc thanh thiếu nhi *Sắc màu nhạc cụ ở Thành phố Hồ Chí Minh*

2.1. Liên hoan *Sắc màu nhạc cụ*

Liên hoan *Sắc màu nhạc cụ* dành cho thanh thiếu nhi, do Hội đồng Đội các cấp kết hợp với các Nhà thiếu nhi tổ chức là một sự kiện đầy ý nghĩa. Đây là một sân

chơi lành mạnh, bổ ích nhằm đẩy mạnh phong trào văn hóa văn nghệ quần chúng, hướng đến việc nâng tầm cảm nhận và kỹ năng thực hành âm nhạc cho thanh thiếu nhi, đặc biệt trong thể loại âm nhạc không lời vốn đã không nhiều khán giả. Từ lần tổ chức đầu tiên vào năm 2016, Liên hoan đã quy tụ nhiều hoạt động truyền thông cụ thể với thành phần ban giám khảo uy tín và thể lệ dự thi khá chi tiết. Các thí sinh tham dự Liên hoan được chia thành ba bảng (theo hình thức diễn tấu và theo độ tuổi): bảng A độc tấu dành cho thiếu nhi lứa tuổi Tiểu học (từ 6 đến 11 tuổi), bảng B độc tấu dành cho thiếu nhi lứa tuổi Trung học cơ sở (từ 12 đến 15 tuổi) và bảng C hòa tấu (song tấu, tam tấu).

Điều tích cực của Liên hoan là thí sinh không bị giới hạn về nhạc cụ: các em có thể dự thi bằng các nhạc cụ dân tộc như đàn bầu, đàn tranh, đàn nguyệt, đàn đá, sáo, trống,... hoặc các nhạc cụ nước ngoài như đàn piano, đàn violin, đàn đàn phím điện tử,... Chính điều này đã làm nên màu sắc riêng cho Liên hoan: đa dạng và hấp dẫn. Khán giả có thể thưởng thức các làn điệu dân ca quen thuộc qua sự hòa quyện về âm thanh giữa đàn tranh, sáo, đàn bầu của các em lứa tuổi Trung học cơ sở (THCS), hay nghe lại giai điệu bản nhạc hiệu nổi tiếng một thời thường phát trên tivi qua tiết mục độc tấu đàn phím điện tử của em học sinh lứa tuổi Tiểu học. Liên hoan còn là nơi đem lại những giá trị tinh thần khá đặc biệt, kết nối ký ức và gọi mở tương lai bằng âm nhạc: các anh chị THCS có thể tìm lại được hình ảnh xa xưa của mình trong chính tiết mục dự thi của các em Tiểu học ngày hôm nay, và ngược lại, các em Tiểu học có thể lắng nghe phần trình diễn của các anh chị THCS để phấn đấu, biểu diễn bản nhạc đó trong kỳ Liên hoan năm sau... Là một người

tham dự Liên hoan nhiều lần, trong nhiều vai trò khác nhau (khán giả, người thân của thí sinh, giám khảo), tôi cho rằng Liên hoan Sắc màu nhạc cụ không chỉ là một cuộc tranh tài về khả năng biểu diễn nhạc cụ hay sự phân chia cao thấp về kỹ thuật diễn tấu trên sân khấu,... mà đã thật sự trở thành một nơi để giao lưu-học hỏi về văn hóa nghệ thuật: thí sinh giới thiệu đến mọi người những điều tâm đắc nhất của mình thể hiện qua sự lựa chọn về bài bản, lựa chọn về nhạc cụ, lựa chọn về thể loại âm nhạc, lựa chọn về phong cách biểu diễn. Có thể nói rằng, mỗi thí sinh đã trở thành một gương mặt đại diện riêng cho phong trào văn hóa văn nghệ quần chúng tại địa phương.

2.2. Thấy gì qua các tiết mục đàn phím điện tử tham gia Liên hoan Sắc màu nhạc cụ - Thành phố Hồ Chí Minh

Qua các kỳ Liên hoan *Sắc màu nhạc cụ*, số lượng các tiết mục dự thi bằng đàn phím điện tử (nhất là thể loại độc tấu) luôn chiếm số lượng đáng kể so với các loại nhạc cụ khác trong Liên hoan. Chính những ưu điểm nói trên đã khiến cho đàn phím điện tử trở thành một nhạc cụ phù hợp với phong trào văn nghệ thanh thiếu nhi, là “trợ thủ đắc lực” cho các em trong các kỳ hội diễn. Tuy nhiên, hầu hết các tiết mục độc tấu đàn phím điện tử tham gia Liên hoan đều là “sự diễn đạt lại” các ca khúc thời thượng hoặc các bài hát “bắt hủ” một cách khá đơn giản như sau: tay phải đàn giai điệu chính của bản nhạc, tay trái bấm hợp âm đệm, kết hợp thêm một số nút chức năng tự động của đàn phím điện tử như: Fill-in/ Break/ Intro/ Ending,... Thiếu vắng hoàn toàn những sáng tác mới với hình thức lớn dành riêng cho nhạc cụ này hay các tác phẩm cần dàn dựng chuyên nghiệp, hoặc những tác phẩm chuyên soạn

từ các ca khúc “bắt hủ” nhưng có thêm phần phô diễn kỹ thuật thể hiện trình độ diễn tấu của người đàn.

Về mặt nội dung, việc thí sinh lựa chọn các bài hát hoặc ca khúc để “thể hiện lại” bằng đàn phím điện tử cũng đáng để suy ngẫm. Dù khi độc tấu nhạc cụ không có lời, nội dung và tinh thần của ca từ vẫn hiện diện trong tâm trí người biểu diễn. Do đó, cần cân nhắc kỹ lưỡng khi chọn bài độc tấu, tránh việc sử dụng các ca khúc dành cho người lớn, các bài hát thị trường hoặc những ca khúc có lời ca không phù hợp để chuyển sang độc tấu đàn phím điện tử; cần thận trọng với quan điểm cho rằng: khi chơi nhạc cụ độc tấu, có thể “thoải mái” lựa chọn bài bản vì không có sự ràng buộc về lời ca,... Việc này không chỉ ảnh hưởng đến cảm nhận của người nghe mà còn thể hiện sự tôn trọng đối với sự khác biệt giữa âm nhạc có lời và âm nhạc không lời. Chính vì thế, cần giáo dục các em về việc

âm nhạc có lời và âm nhạc không lời là hai thể loại nghệ thuật riêng biệt, mà mỗi loại đều có những đặc trưng và giá trị riêng cần được thấu hiểu.

Về mặt kỹ thuật chơi nhạc cụ, nếu chỉ đơn thuần “thể hiện lại” ca khúc bằng đàn phím điện tử mà không có sự sáng tạo về ý tưởng âm nhạc hoặc kỹ thuật diễn tấu, thì sự tiến bộ trong nghệ thuật sẽ bị hạn chế.

Đơn cử như chương trình dự thi đàn phím điện tử tại Liên hoan *Sắc màu nhạc cụ* năm 2023, do Nhà Thiếu Nhi huyện Nhà Bè tổ chức, cho thấy các thí sinh chủ yếu chọn “thể hiện lại” các ca khúc nổi tiếng, từ giai điệu đồng dao đơn giản đến các ca khúc người lớn nhiều tầng ý nghĩa. Điều này không phải là không hợp lý và thường là lựa chọn “an toàn” cho cả giáo viên lẫn thí sinh, bởi việc tập đàn một giai điệu hay bài hát quen thuộc thường nhanh hơn và dễ dàng hơn so với việc tập đàn một tác phẩm hoàn toàn mới (*phụ lục 3*).

Hình 4: Tiết mục song tấu guitar và đàn phím điện tử trong Liên hoan Sắc màu nhạc cụ huyện Nhà Bè năm 2023

(Nguồn: Liên hoan Sắc màu nhạc cụ huyện Nhà Bè, 2023)

3. Tác phẩm mới và hướng phát triển cho âm nhạc thanh thiếu nhi

Điểm lại tiết mục dự thi đàn phím điện tử trong các kỳ Liên hoan *Sắc màu nhạc cụ* vừa qua, chúng ta thấy nổi bật lên một số tác phẩm được biên soạn và trích từ các sách như tác phẩm của nhạc sĩ Kim Bình, Ngọc Thanh (2010), *Các tác phẩm độc tấu soạn cho đàn phím điện tử, tập 1, 2, 3*, Nxb TP.HCM; nhạc sĩ Việt Thanh (1996), *Những tác phẩm chọn lọc cho đàn organ keyboard, tập 1*, Nxb Âm nhạc, Hà Nội; nhạc sĩ Xuân Tùng, Lưu Minh (1997),

Tuyển tập tác phẩm Việt Nam soạn cho đàn phím điện tử, Nxb Hà Nội; nhạc sĩ Nguyễn Xuân Tứ (2004), *Phương pháp dạy và học đàn phím điện tử (electronic keyboard), tập 1, 2*, Nxb Âm nhạc, Hà Nội; nhạc sĩ Lê Vũ, Quang Đạt, Quang Hiển (1998), *Độc tấu trên đàn organ keyboard, tập 1, 2, 3, 4*, Nxb Trẻ, TP.HCM. Các tác phẩm này đều được sáng tác/ chuyển soạn cách đây từ 15 đến 20 năm và cho đến thời điểm này, chúng ta vẫn đang thiếu vắng các tác giả trẻ, các tác giả mới và những tác phẩm viết riêng cho đàn phím điện tử.

Hình 5: PGS. TS. nhạc sĩ Xuân Tứ

(Nguồn: Ngọc Dung)

Hình 6: Nhạc sĩ Trần Quốc Thế

(Nguồn: Ngọc Dung)

Điều này thật đáng tiếc đối với âm nhạc dành cho thanh thiếu nhi. Việc thiếu hụt các tác phẩm mới và sự lặp lại các tác phẩm cũ, dù có giá trị, có thể ảnh hưởng trực tiếp đến lòng yêu thích chơi nhạc cụ của các em. Đồng thời, điều này cũng tạo ra sự mất cân đối trong việc thưởng thức nghệ thuật của thế hệ trẻ, khi các ca khúc “hot-trend” được khai thác quá mức còn các tác phẩm nhạc không lời lại không nhận được sự quan tâm đúng mực. Để cân bằng được điều này, rất cần sự giúp sức từ các nhạc sĩ chuyên nghiệp bằng cách: chung tay chuyển soạn, mở rộng cấu trúc -

hình thức của tác phẩm gốc, đưa vào những yếu tố mới, phát triển những ý tưởng âm nhạc có sẵn, tô đậm những kỹ thuật diễn tấu đặc trưng,... nhằm làm phong phú thêm tác phẩm gốc, đồng thời mang đến cơ hội phô diễn kỹ thuật chơi nhạc cụ của các em. Tác phẩm chuyển soạn cho đàn phím điện tử không chỉ giúp nâng cao kỹ thuật diễn tấu cá nhân mà còn tạo nên sự khác biệt và ấn tượng mạnh mẽ trong khi biểu diễn.

Ngoài ra, các nhạc sĩ có thể khai thác tối đa tính linh hoạt và đa dạng của đàn phím điện tử, đồng thời kết hợp với các nhạc cụ khác trong chương trình giáo dục

phổ thông (như đàn guitar, đàn ukulele, kèn phím, sáo recorder, nhạc cụ gỗ,...) để tạo nên những tác phẩm hòa tấu phù hợp với tuổi học trò, phù hợp với trình độ âm nhạc của học sinh các cấp, nhằm nâng cao năng lực thể hiện và cảm thụ âm nhạc của học sinh phổ thông Việt Nam, tạo điều kiện cho các em được khám phá và phát triển tiềm năng âm nhạc của bản thân. Các nhạc sĩ cũng nên tham khảo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 môn Âm nhạc để có cái nhìn toàn cảnh về định hướng phát triển của môn học mà trong đó, kỹ năng chơi nhạc cụ là một phần tất yếu. Tin rằng nếu có sự chuẩn bị chu đáo từ các cấp học dưới, thì kỹ năng chơi nhạc cụ (nhất là đàn phím điện tử) sẽ giúp các em tự tin lựa chọn môn Âm nhạc (với phần lựa chọn Nhạc cụ là đàn phím điện tử) trong các tổ hợp môn học ở cấp Trung học phổ thông, phát triển đúng theo mục tiêu “định hướng nghề nghiệp” của chương trình Giáo dục phổ thông 2018, tiết kiệm nhiều nguồn lực cho xã hội. Qua đó, các em không chỉ học

được cách chơi đàn phím điện tử mà còn hiểu sâu hơn về âm nhạc và văn hóa âm nhạc, tự tin lựa chọn nghề thuật làm nghề nghiệp tương lai của chính mình.

Đi xa hơn, các cơ sở đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp ngành Đàn phím điện tử như Học viện Âm nhạc Quốc gia, Nhạc viện Thành phố Hồ Chí Minh, có thể đầu tư biên soạn, hệ thống hóa bài bản, thống nhất các tiêu chí đánh giá theo từng cấp độ, sau đó tổ chức kỳ thi và cấp chứng chỉ cho các thanh thiếu nhi đang học đàn phím điện tử ở từng địa phương (có thu phí nhất định). Đây là mô hình khá phổ biến ở nước ngoài, với các Hội đồng khảo thí âm nhạc tên tuổi trong lĩnh vực Đàn phím điện tử như: TCL (Trinity College London, nước Anh); AMEB (Australian Music Examinations Board, nước Úc); RSL (Rockschool, nước Anh); MTB (Music Teacher Board, nước Anh),...

Ví dụ 1: Chương trình dự thi đàn phím điện tử cấp độ 5 (grade 5) của Hội đồng khảo thí MTB bao gồm các yêu cầu sau (Music Teacher Board, 2019):

Section One: Recital (60 marks)

Select **three** pieces from the following lists (20 marks each)

If you are using a Keyboard that is not touch sensitive, it is important to use other means to replace dynamics such as different voicing. In pieces with limited or no given registrations, tempo markings, dynamics, voice/fill markings, etc. the candidate must select these as part of their interpretation so as to produce a musically rewarding performance and exploit the potential of their keyboard. You may select pieces from either list below, or from both lists. Two versions of the same song, with different LH variations may appear. In this event, you may select only **one** version of the song. As an alternative to the pieces below, candidates may perform up to 3 free choice pieces. For guidance on selecting and approving free choice pieces please [click here](#)

Composer/Artist	Title	Book/Cat. Ref	Publisher/ Buy Here
Pieces aimed at Electric Keyboard			
George Gershwin	I Got Rhythm	SMD Cat Ref: 251753	sheetmusicdirect.com
Anderson-Besant	Castle Square	MTB Keyboard Grade 5 Handbook	MTB Bookshop
Anon	La Folia	MTB Keyboard Grade 5 Handbook	MTB Bookshop
Cook	Twango	MTB Keyboard Grade 5 Handbook	MTB Bookshop

Phần 1: Thi Tiểu phẩm

Thí sinh lựa chọn 3 bài dự thi từ danh sách gợi ý (có tên Nhà xuất bản cụ thể và đính kèm link mua sheet nhạc).

Section Two: Technical (25 marks)

Prepare either option 1 or 2 below

<p>Technical Option 1: Electric Keyboard</p> <p>Technical Exercises: Perform all the technical exercises required for this grade</p> <p style="text-align: center;">Page 7</p> <p style="text-align: center;">PLUS</p> <p>Scales from Memory: Perform the scales from memory required for this grade from the sheet</p> <p style="text-align: center;">Page 9</p>	<p>Technical Option 2: Keyboard as Piano</p> <p>Technical Exercises: Perform all the technical exercises required for this grade</p> <p style="text-align: center;">Page 5</p> <p style="text-align: center;">PLUS</p> <p>Scales from Memory: Perform the scales from memory required for this grade from the sheet</p> <p style="text-align: center;">Page 11</p>
---	--

Section Three: Musicianship (15 marks)

Prepare either option 1, 2 or 3 below

<p>Musicianship Option 1</p> <p>Reading Skills: Perform the rhythm exercises for this grade</p> <p style="text-align: center;">Page 17</p> <p style="text-align: center;">PLUS</p> <p>Listening Skills: Sing the prepared aural tests for this grade</p> <p style="text-align: center;">Page 19</p>	<p>Musicianship Option 2</p> <p>Reading Skills: Perform the rhythm exercises for this grade</p> <p style="text-align: center;">Page 17</p> <p style="text-align: center;">PLUS</p> <p>Duet: Perform the duet for this grade</p> <p style="text-align: center;">Page 14</p>	<p>Musicianship Option 3</p> <p>Reading Skills: Perform the rhythm exercises for this grade</p> <p style="text-align: center;">Page 17</p> <p style="text-align: center;">PLUS</p> <p>Improvisation: Perform the exercise for this grade</p> <p style="text-align: center;">Page 15</p>
---	--	---

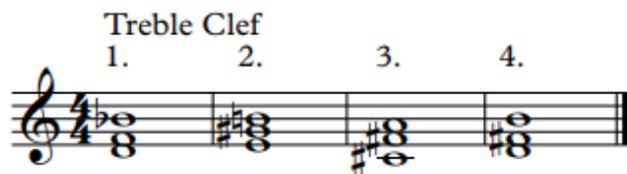
Phần 2: Thi Kỹ thuật diễn tấu

Thí sinh đàn bài luyện ngón và gam, lựa chọn 1 trong 2 cách: dự thi bằng đàn phím điện tử hoặc dự thi bằng đàn Piano.

Phần 3: Thi Kiến thức âm nhạc

Thí sinh chuẩn bị 1 trong 3 phần sau:

- (1) Thị tấu và kỹ năng nghe*.
- (2) Thị tấu và biểu diễn bài song tấu ngắn.
- (3) Thị tấu và ngẫu hứng trên hợp âm cho trước.

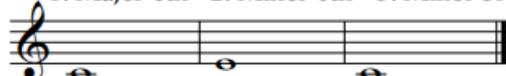

Test 2 - Intervals.

I will play a note and ask you to sing a specific interval ab

Treble Clef

1. Major 6th 2. Minor 6th 3. Minor 3rd

Treble Clef

1.

* *Thị tấu*: ở grade 5 thí sinh thị tấu về tiết tấu, chung với máy gõ nhịp.

* *Kỹ năng nghe*: ở grade 5 thí sinh nghe và nhắc lại các âm của hợp âm ba (thê đảo), hát quãng giai điệu với âm gốc cho trước, nghe và hát lại mẫu giai điệu ngắn (khoảng 4 ô nhịp).

Ví dụ 2: Yêu cầu đầu ra và bộ tiêu chí đánh giá tương ứng dành cho thí sinh dự thi đàn phím điện tử cấp độ 5 (grade 5) của Hội đồng khảo thí TCL (Anh) như sau:

(1) Biểu diễn được nhiều phong cách âm

nhạc khác nhau; (2) Thể hiện được kĩ thuật diễn tấu của nhạc cụ; (3) Thể hiện được sự hiểu biết về kiến thức âm nhạc (Trinity College London, 2019):

GRADES 4-5 (RQF Level 2)	
LEARNING OUTCOMES	ASSESSMENT CRITERIA
The learner will:	The learner can:
1. Perform music in a variety of styles set for the grade	1.1 Support their intentions in musical performance 1.2 Demonstrate an understanding of music that allows a degree of personal interpretation in performance 1.3 Perform with general accuracy, technical fluency and musical awareness to convey musical character in a variety of styles
2. Demonstrate technical ability on an instrument through responding to set technical demands	2.1 Demonstrate a developing instrumental command 2.2 Demonstrate technical control and facility within set tasks
3. Respond to set musicianship tests	3.1 Recognise and respond to elements of music in a practical context 3.2 Demonstrate aural and musical awareness

Các cơ sở đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp ngành Đàn phím điện tử cũng có thể phối hợp với hệ thống các Nhà thiếu nhi trên cả nước tổ chức Liên hoan, hỗ trợ về chuyên môn, qua đó lồng ghép giới thiệu tác phẩm mới vào chương trình dự thi độc tấu/ hòa tấu đàn phím điện tử trong các kỳ *Liên hoan Sắc màu nhạc cụ*, tạo hiệu ứng lan tỏa, khuyến khích giáo viên môn đàn phím điện tử và các em mạnh dạn lựa chọn tác phẩm mới khi tham gia Liên hoan. Liên hoan cũng nên được tổ chức hàng năm, theo hình thức trực tiếp và gián tiếp (hoặc kết hợp cả 2) để thu hút lượng thí sinh tham gia nhiều hơn, tăng cường hiệu quả giáo dục của Liên hoan.

5. Kết luận

Có thể nhận thấy rằng âm nhạc thanh thiếu nhi ở thành phố Hồ Chí Minh hiện

nay đang quá tập trung vào mảng sáng tác, biểu diễn và giảng dạy ca khúc. Khí nhạc (dành cho thanh thiếu nhi) nói chung hầu như không nhận được sự quan tâm của giới chuyên môn lẫn các cơ sở giáo dục phổ thông. Để thay đổi tình trạng này, có lẽ tác phẩm viết cho đàn phím điện tử sẽ là một “đường dẫn” tốt giúp thanh thiếu nhi tiếp cận với âm nhạc không lời, từ đó lan tỏa vẻ đẹp của khí nhạc trong tâm hồn các em; tác động tích cực đến quá trình nhận thức thẩm mỹ cũng như và cảm thụ âm nhạc đối với thanh thiếu nhi. Dưới góc nhìn âm nhạc chuyên nghiệp, khi đề cập đến vai trò của đàn phím điện tử đối với đời sống âm nhạc của xã hội hiện nay, sẽ có nhiều ý kiến khác nhau. Tuy nhiên, dưới góc nhìn giáo dục phổ thông, ảnh hưởng tích cực của đàn phím điện tử là không thể phủ nhận. Để

phát huy thêm ưu điểm của nhạc cụ này, dần chuyên nghiệp hóa đàn phím điện tử trong xu hướng âm nhạc hiện nay, cần một sự chung tay đóng góp về chuyên môn từ các nhạc sĩ và sự phối hợp tổ chức từ các đơn vị có liên quan. Nếu thế, tin rằng cơ hội đang chờ đón các nhạc sĩ trong việc đáp ứng nhu cầu tác phẩm âm nhạc không lời dành cho thanh thiếu nhi và sự thành công của *Liên hoan Sắc màu nhạc cụ* là

một minh chứng cho điều đó. Hi vọng rằng sau mỗi kỳ Liên hoan, số lượng và chất lượng các tác phẩm viết riêng cho đàn phím điện tử sẽ ngày càng gia tăng hơn. Và ở chiều ngược lại, với tính chuyên nghiệp ngày càng được vun đắp, Liên hoan sẽ là nơi phát hiện và giới thiệu nhiều tài năng trẻ trong lĩnh vực chơi nhạc cụ cho xã hội, thúc đẩy các em phát triển năng khiếu âm nhạc một cách toàn vẹn hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể*.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018a). *Chương trình giáo dục phổ thông 2018 môn Âm nhạc*.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2021). *Thông tư 38/2021/TT-BGDĐT, Danh mục thiết bị dạy học tối thiểu cấp Trung học Cơ sở - môn Nghệ thuật (Âm nhạc)*.
- Burchfield Penney Art Center. (n.d.). *Robert Moog beside his invention*. Truy xuất từ: <https://burchfieldpenney.org/art-and-artists/people/profile:robert-moog>
- History of Information. (n.d.). *Laurens Hammond beside his self-designed electronic organ*. Truy xuất từ <https://www.historyofinformation.com/detail.php?id=2334>
- Kim Bình, Ngọc Thanh. (2010). *Các tác phẩm độc tấu soạn cho đàn phím điện tử tập 1, 2, 3*. NXB Trung tâm Suối Nhạc.
- Liên hoan Sắc màu nhạc cụ huyện Nhà Bè. (2023). *Chương trình dự thi*.
- Lê Vũ, Quang Đạt, Quang Hiền. (1998). *Độc tấu trên đàn organ keyboard tập 1, 2, 3, 4*. NXB Trẻ.
- MIDI Association. (n.d.). *The history of MIDI*. MIDI.org. Truy xuất từ: <https://midi.org/the-history-of-midi>
- Moog Music. (n.d.). *The early years of the Moog synthesizer*. Moog Music. Truy xuất từ: <https://www.moogmusic.com/news/early-years-moog-synthesizer>
- Music Teacher Board. (2019). *Syllabus, Electric Keyboard*.
- Pinterest. (n.d.). *1948 Harold Rhodes Pre-Piano vintage electric bass keyboard*. Truy xuất từ: <https://www.pinterest.com/pin/1948-harold-rhodes-pre-piano-vintage-electric-bass-keyboard--720013059192554666>
- Rhodes, H. (2001). Harold Rhodes, 89, inventor of an electronic piano. *The New York Times*. Truy xuất từ: <https://www.nytimes.com/2001/01/04/arts/harold-rhodes-89-inventor-of-an-electronic-piano.html#:~:text=To%20bring%20a%20small%2C%20portable,the%20Pre%2DPiano%20in%201946>

Sound on Sound. (1997). *The history of the Hammond organ*. Sound on Sound. Truy xuất từ: <https://www.soundonsound.com/people/history-hammond>

Trinity College London. (2019). *Syllabus, Electric Keyboard and Organ*.

Việt Thanh. (1996). *Những tác phẩm chọn lọc cho đàn organ keyboard tập 1*. Nhà xuất bản Âm nhạc.

Xuân Tùng, Lưu Minh. (1997). *Tuyển tập tác phẩm Việt Nam soạn cho đàn phím điện tử*. Học viện Âm nhạc quốc gia.

Nguyễn Xuân Tứ. (2004). *Phương pháp dạy và học đàn phím điện tử (electronic keyboard), tập 1, 2*. Nhà xuất bản Âm nhạc.

PHỤ LỤC

Phụ lục 1. Danh mục Thiết bị dạy học tối thiểu cấp Trung học Cơ sở - môn Nghệ thuật (Âm nhạc):

(Nguồn: Thông tư 38/2021/TT-BGDĐT, 2021, trang 150)

II Nhạc cụ thể hiện giai điệu, hoà âm									
1		Kèn phím	HS luyện tập giai điệu, hoà âm	Theo mẫu của nhạc cụ thông dụng, có 32 phím. Nhạc cụ này có nhiều tên gọi như: melodica, pianica, melodeon, blow-organ, key harmonica, free-reed clarinet, melodyhorn,...	x	x	Cái	10/GV	Dùng cho lớp 6, 7, 8, 9
2		Recorder	HS luyện tập giai điệu, hoà âm	Theo mẫu của nhạc cụ thông dụng. Loại sáo dọc soprano recorder làm bằng nhựa, dài 330mm, phía trước có 7 lỗ bấm, phía sau có 1 lỗ bấm, dùng hệ thống bấm Baroque.	x	x	Cái	25/GV	Dùng cho lớp 6, 7, 8, 9
3		Xylophone	HS luyện tập giai điệu, hoà âm	Theo mẫu của nhạc cụ thông dụng. Gồm những thanh kim loại hoặc gỗ (loại có 15 thanh) được gắn với nhau vào giá đỡ, có hai dùi gõ.	x	x	Cái	03/GV	Dùng cho lớp 6, 7, 8, 9
4		Ukulele	HS luyện tập giai điệu, hoà âm	Theo mẫu của nhạc cụ thông dụng, loại ukulele concert làm bằng gỗ, có 4 dây.	x	x	Cây	05/GV	Dùng cho lớp 7, 8, 9
5		Electric keyboard (đàn phím điện tử)	GV thực hành, làm mẫu, giảng dạy	Theo mẫu của nhạc cụ thông dụng; có tối thiểu 61 phím cơ chuẩn; có tối thiểu 100 âm sắc và tối thiểu 100 tiết điệu. Đàn có bộ nhớ để thu âm, ghi âm; có đường kết nối với các thiết bị di động (smartphone, tablet,...).	x		Cây	01/GV	Dùng cho lớp 6, 7, 8, 9

Phụ lục 2. Hai phương án lựa chọn học tập môn Âm nhạc cấp Trung học phổ thông:

b) Giai đoạn định hướng nghề nghiệp

Từ lớp 10 đến lớp 12, thời lượng dạy học là 70 tiết trong một năm học. Học sinh lựa chọn 1 trong 2 phương án sau:

Phương án 1	Phương án 2
Hát: 50%	Nhạc cụ: 50%
Nghe nhạc, đọc nhạc, nhạc cụ, lí thuyết âm nhạc, thưởng thức âm nhạc: 40%	Hát, nghe nhạc, đọc nhạc, lí thuyết âm nhạc, thưởng thức âm nhạc: 40%
Thời lượng dành cho đánh giá định kì: 10%	Thời lượng dành cho đánh giá định kì: 10%

(Nguồn: Chương trình Giáo dục phổ thông môn Âm nhạc, 2018, trang 50)

Phụ lục 3. Danh sách tiết mục tham gia Liên hoan Sắc màu nhạc cụ huyện Nhà Bè năm 2023:

Họ và tên thí sinh	Tác giả	Tiết mục	Ghi chú
Bùi Ngô Gia Lộc Mai Tuấn Kiệt	Bảo Chân	Những nẻo đường phù sa	Organ - Guitar
Trần Phan Hà Thiên Kim	Vũ Hoàng	Thầy cô cho em mùa xuân	Organ
Nguyễn Gia Hân		C'est a capri	Organ
Trần Nguyễn Uyển Nhi		Happy new year	Organ
Nguyễn Minh Tiến	Phạm Trọng Cầu	Trường làng tôi	Organ
Lê Thị Vân An	ABBA	Happy new year	Organ
Nguyễn Khánh Hưng	Quốc Thắng	Cánh hồng phai	Organ
Nguyễn Hồ Ngọc An An	Nursery Rhyme	Twinkle, twinkle, little star	Organ
Phạm Nhật Quỳnh Anh	Phong Nhã	Đội ca	Organ

(Nguồn: Liên hoan Sắc màu nhạc cụ huyện Nhà Bè 2023)

Ngày nhận bài: 05/9/2024

Ngày chấp nhận đăng: 15/11/2024